Festett famennyezet táblái - a töki református templomból

Bútorgyűjtemény

Leltári szám:	5465
Alkotó:	Pátyi A., Mihály / ácsmester Szabó, István / asztalosmester
Készítés ideje:	1740
Készítés helye:	Tök
Anyag:	fenyőfa
Technika:	temperával festett
Méretek:	magasság: 108 cm szélesség: 106 cm

Tök község református temploma a 18. század első felében épült, famennyezetét a festő-asztalosairól híres Révkomáromból (ma Komárno, Szlovákia) érkezett mesterek készítették 1740-ben. A munkálatok, az ilyenkor szokásos módon, a nyári hónapokban zajlottak és az ősz beálltával fejeződtek be.

A mennyezet eredetileg 42 táblából állt, amelyeket a födémet alkotó deszkalapokra erősített oszlólécek szegélyeztek. Az eredendően kissé szabálytalan méretű, közel négyzetes mezőket (a feliratos tábla kivételével) átlós tengelyek mentén szimmetrikusan elrendezett – hasonló, de egyszer sem ismétlődő – növényi ornamensek díszítik. A szeszélyesen tekeredő indák, stilizált koszorúk, virágok és szőlőfürtök a komáromi asztalosok más munkáin, templomi berendezéseken és festett ládákon egyaránt alkalmazott, kedvelt díszítőelemek – a népművészetben tovább élő reneszánsz stílus késői emlékei.
A feliratban említett Senyeházáról (ma Bajánsenye) származó Csippán György a famennyezet készítésének idején már közel három évtizede szolgált lelkészként Tökön. Ő azok közé az Őrségből elvándorolt reformátusok közé tartozott, akik a 18. század első évtizedeiben – részben a katolikus restauráció erősödő nyomására, részben a török hódoltság alatt elnéptelenedett vidékeken új lehetőségeket keresve – tömegesen hagyták el szűkebb pátriájukat és telepedtek meg az ország más részein, főként Zalában és Somogyban, de távolabb eső területeken, így Pest megyében is.

A templom többszöri átépítése és bővítése utóbb a famennyezetet is érintette, megmaradt darabjait az egyházközség végül 1900-ban eladta az Iparművészeti Múzeumnak. Az eredetileg összefüggő, hosszúkás deszkákból épített mennyezetet ekkor kazettákra darabolták, amelyeket keretbe foglaltak – megfelelő dokumentáció hiányában azonban egykori elrendezésük ma már pontosan nem rekonstruálható. A festett táblákat, amelyekből az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében összesen 15 darab maradt fenn, több alkalommal javították, restaurálták, de motívumaik és kompozíciójuk hitelesen őrzik a mennyezet eredeti megjelenését.

A feliratos táblán olvasható dedikáció: *Ez / Isten / szent házában / a padlásnak és az alatta / a praedikallo szeknek meg/ujjittatasok lett sanyahazi / Cs: György: ez helysegbeli /prae/dikatorságának huszonkilenczedik / esztendejében r komáromi / Asztalos Szabó István és magá/val levő Istvány és Jánosnak / általok. ách mester Pátyi / A. Mihály – Luc: C: 10 V 20: / Azon örüllyetek hogy a ti Nevei/tek fel irattattak Mennyben / Anno 1740 / 2 Septembris.*

A töki kazettás mennyezetetről készült további felvételeket ld. a Néprajzi Múzeum *Festett famennyezetek, templomi faberendezések állami és egyházi fenntartású közgyűjteményekben* című adatbázisában (ld. itt).

Irodalom

- Szerk.: Farbaky Péter, Kiss Réka: *Kálvin hagyománya. Református kulturális örökség a Duna mentén*. Budapesti Történeti Múzeum, Budapest, 2009. - Nr. 2.6.4. (Semsey Balázs)
- Reiss Ansgar, Witt Sabine: *Calvinismus. Die Reformierten in Deutschland und Europa*. Sandstein, Dresden, 2009. - iv.40-41
- Szerk.: Kőszeghy Péter: *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon. Középkor és kora újkor*. Balassi Kiadó, Budapest,

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

2003 - 2014. - &
- Tombor Ilona: *Magyarországi festett famennyezetek és rokonemlékek a XV–XIX. századból*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1968. - 38-39., 202.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum